

การบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของกรมชลประทาน กรณีศึกษา โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรี

ธิดารัตน์ มณีอินทร์¹

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรัญญา ปานเจริญ²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นและความพึงพอใจของเกษตรกรในเขตพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรีต่อการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของกรมชลประทาน เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ทำการรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากเกษตรกรในพื้นที่ จำนวน 400 คน โดยแบ่งเป็นเกษตรกรในพื้นที่ต้นน้ำ 200 คน และในพื้นที่ปลายน้ำ 200 คน แล้วนำผลมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน F-Test (ANOVA) และ Multiple Regression ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของกรมชลประทาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของกรมชลประทาน กรณีศึกษา โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เกษตรกรในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีเพศ ตำแหน่ง และพื้นที่ทำการเกษตรแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของกรมชลประทานแตกต่างกัน และพบว่า ความคิดเห็นส่งผลต่อความพึงพอใจของเกษตรกรโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรี ต่อการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของกรมชลประทาน ในด้านการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการส่งน้ำและด้านการได้รับน้ำตามความต้องการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \text{ value} < 0.01$) ซึ่งความคิดเห็นนี้สามารถอธิบายความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของกรมชลประทานได้ร้อยละ 88.0 ($R^2 = 0.88$) โดยด้านการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการส่งน้ำมีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการได้รับน้ำตามความต้องการ

¹ นักศึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต Master student, Master of Business Administration Program in Management, Dhurakij Pundit University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ และปริญญาเอก มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
Assistant Professor and D.B.A., Dhurakij Pundit University

**PARTICIPATORY IRRIGATION MANAGEMENT PROCESS OF ROYAL
IRRIGATION DEPARTMENT
CASE STUDY: KRASEAO OPERATION AND MAINTENANCE PROJECT**

ABSTRACT

Research on the participatory water management of the Royal Irrigation Department in the water delivery and maintenance project area of Suphanburi Province This is a study on the opinions of farmers in the area and to study the level of satisfaction towards the participatory water management of the Royal Irrigation Department classified by personal factors. Conducted by collecting data from farmers in the area, amounting to 400. The sample size was divided into 2 divisions: 200 farmers in the upstream area and 200 in the downstream area. The results of the questionnaire were used to analyze the quantitative data using SPSS for Windows. Opinions affecting farmers' satisfaction towards participatory water management of the Royal Irrigation Department are overall at a high level. When analyzing each aspect, it was found that the aspect with the highest mean was the aspect of receiving water on demand, followed by the participation in water delivery planning, operational aspects of the staff participation in solving water delivery problems, and maintenance of the water supply system. From the study of personal factors when comparing the satisfaction with the participatory water management of the Royal Irrigation Department, it was found that personal factors in all aspects, whether gender, location and water intake area are different in results. When analyzed, it was found that in terms of satisfaction with participation in planning and satisfaction with benefits there was a significant difference at the 0.05 level. For personal factors, the average male ($\bar{X} = 3.86$, $SD = 0.14$) was higher than the female ($\bar{X} = 3.08$, $SD = 0.17$). The Head Committee of water users group had a higher mean ($\bar{X} = 3.89$, $SD = 0.16$), while group leader of water users and water users and factors of agricultural area in the upstream area the mean was higher than the downstream area ($\bar{X} = 3.94$, $S.D. = 0.12$).

1. บทนำ

น้ำเป็นปัจจัยสำคัญต่อชีวิตของมนุษย์และสรรพชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการใช้เพื่ออุปโภคบริโภค การประกอบอาชีพทั้งการเกษตรอุตสาหกรรม ปัจจุบันความต้องการการใช้น้ำเพิ่มขึ้นทุกวัน เพื่อรองรับกิจกรรมต่างๆ แต่ในความเป็นจริงสถานการณ์น้ำมีความขาดแคลนไม่เพียงพอต่อความต้องการหรือในบางปีมีน้ำมากเกินไปจนเกินความสามารถในการเก็บกัก ส่งผลให้ในหลายพื้นที่ได้รับความเสียหายจากน้ำท่วม น้ำป่าไหลหลาก สาเหตุหลักๆ มาจากการที่วิถีโลกวิถีชีวิตของคนเราเปลี่ยนไป จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ฝนตกไม่ตามฤดูกาล การตัดไม้ทำลายป่า สภาพโลกร้อน ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีความรุนแรงเพิ่มขึ้นทุกปี การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อตอบสนองความต้องการน้ำในด้านต่างๆ ให้มีความสมดุล ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการควบคุมคุณภาพน้ำและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากน้ำ

กรมชลประทานเป็นองค์กรหนึ่งของภาครัฐ มีภารกิจหลักในการจัดการบริหารจัดการน้ำให้เพียงพอและทั่วถึงด้วยความเป็นธรรม มีการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อเพิ่มพื้นที่ชลประทานให้ครอบคลุมตอบสนองความต้องการของประชาชน ดำเนินการป้องกันและบรรเทาภัยอันเกิดจากน้ำ ตามภารกิจอย่างเหมาะสม ตลอดจนเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งน้ำและการบริหารจัดการน้ำ ซึ่งการดำเนินงานของกรมชลประทานดังกล่าว ส่งผลกระทบบังในทางบวกและทางลบโดยตรงกับประชาชน ดังนั้น กรมชลประทานจึงได้มีการปรับเปลี่ยนทั้งในส่วนของการบริหาร (Administration) และการบริหารจัดการชลประทานให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สำหรับในส่วนของการบริหารจัดการชลประทาน กรมชลประทานจะเปลี่ยนแปลงการบริการจัดการชลประทานในปัจจุบัน ซึ่งเป็นการจัดการโดยรัฐเป็นหลัก ไปสู่การบริหารจัดการชลประทานยุคใหม่ ซึ่งก็คือการบริหารจัดการชลประทานโดยให้เกษตรกรมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจบริหารจัดการน้ำ การดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ในด้านการก่อสร้าง การส่งน้ำและการบำรุงรักษา (กรมชลประทาน, 2548)

โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว อยู่ในความรับผิดชอบของกรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีอำนาจหน้าที่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบในพื้นที่ อำเภอนองหญ้าไซ อำเภอดงหลวงบวช อำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ วางแผน ควบคุม ตรวจสอบ ประเมินผล การบริหารจัดการน้ำ การเก็บกัก ทดน้ำ ส่งน้ำ ระบายน้ำ การรักษาระบบนิเวศทางน้ำชลประทาน การป้องกันภัยอันเกิดจากน้ำ อีกทั้งยังดำเนินการ ประสานงาน บูรณาการแผนงานด้านการบริหารจัดการน้ำและการพัฒนาแหล่งน้ำกับหน่วยงานหรือองค์กรภาครัฐ เอกชน ชุมชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือและผลสัมฤทธิ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน (กรมพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว, 2564) จาก

การศึกษาพบว่าโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว ได้รับรางวัลคุณภาพการให้บริการประชาชน ประจำปี พ.ศ.2553 และรางวัล United Nations Public Service Awards 2011 สาขาการส่งเสริม สนับสนุน การมีส่วนร่วม ในกระบวนการตัดสินใจ เกี่ยวกับนโยบายผ่านกลไกด้านนวัตกรรม (Fostering participation in policy-making decisions through innovative mechanisms) จากองค์การสหประชาชาติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าระบบการจัดการหรือ การบริหารงานในพื้นที่ประสบความสำเร็จอย่างมาก หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวได้เข้า มามีส่วนในการบริหารจัดการ และมีความพึงพอใจ แต่เนื่องด้วยระยะเวลาที่ผ่านมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ในการจัดทำแบบประเมินเพื่อสอบถามว่าปัจจุบันกลุ่มผู้ใช้น้ำหรือเกษตรกรยังมีความพึงพอใจและเห็นด้วยกับการ บริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับใด ความพึงพอใจถือเป็นตัวชี้วัดประการหนึ่งที่สามารถบ่งบอกถึง ระดับความสำเร็จในการบริหารงานของหน่วยงาน

2. วัตถุประสงค์ในการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความคิดเห็นและความพึงพอใจของเกษตรกรในเขตพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา กระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรีต่อการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของกรมชลประทาน

2.2 เพื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของเกษตรกรในพื้นที่ต้นน้ำ และพื้นที่ปลายน้ำ ในเขตโครงการ ส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรีต่อการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของกรมชลประทาน จำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคล

2.3 เพื่อศึกษาผลกระทบของความคิดเห็นที่มีต่อความพึงพอใจของเกษตรกรโครงการส่งน้ำและ บำรุงรักษากระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรี ต่อการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของกรมชลประทาน

3. ขอบเขตในการศึกษา

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาระดับความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อกระบวนการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของกรม ชลประทานโดยจำแนกตาม ขั้นตอนต่างๆ ของการบริหาร ตั้งแต่การรับรู้ข้อมูลการปฏิบัติงาน การร่วมแสดง ความคิดเห็น การร่วมเสนอปัญหา ความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น การร่วมคิดแนวทางการแก้ไขปัญหา การร่วมในกระบวนการตัดสินใจ การร่วมในการดำเนินการ และการร่วมติดตามประเมินผล รวมทั้งการร่วมรับ ผลประโยชน์จากการพัฒนา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2560)

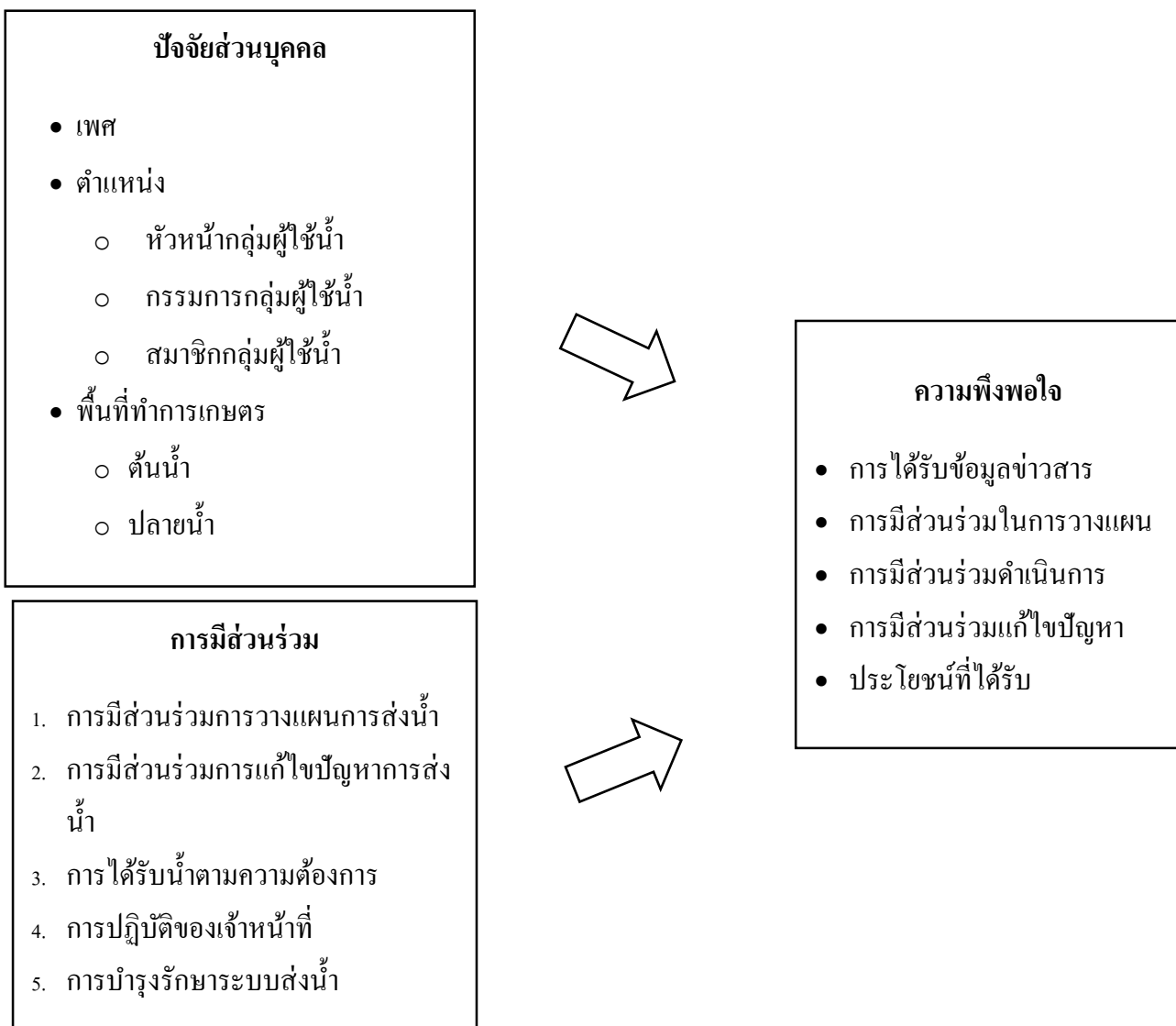
3.2 ขอบเขตด้านประชากรและพื้นที่

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ใช้น้ำทั้งทางด้านอุปโภคและบริโภค การใช้น้ำเพื่อการประกอบอาชีพทั้งการเกษตรอุตสาหกรรม โดยแบ่งออกเป็นเกษตรกรที่อยู่ต้นน้ำไปจนถึงกลางน้ำ และเกษตรกรที่อยู่กลางน้ำไปจนถึงปลายน้ำ ทั้งหมดรวม 9,745 ราย

3.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ใช้เวลาศึกษาและรวบรวมข้อมูลทำการวิจัย พื้นที่รับน้ำชลประทานประมาณ 108,412 ไร่ ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ อำเภอนองหญ้าไซ อำเภอดงหลวงบงบวช อำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

5. ระเบียบวิธีการวิจัย

5.1 ประชากร และตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ เกษตรกรที่ได้รับการลงมติจากสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำในเขตพื้นที่ชลประทาน โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งมีจำนวน 9,745 ราย (http://wug.rid.go.th/branch_wuo.php?rio=12&&agency=136,2564) ทำการกำหนดขนาดตัวอย่างจากการคำนวณตามสูตรของ Yamane (1967) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ ได้ขนาดตัวอย่าง 385 ตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงได้ทำการแจกแบบสอบถามเป็นจำนวนทั้งหมด 400 ชุด การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือเกษตรกรพื้นที่ต้นน้ำ และ เกษตรกรพื้นที่ปลายน้ำ และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) โดยทำการสุ่มตัวอย่างจากรายชื่อผู้ที่ป็นหัวหน้ากลุ่มผู้ใช้น้ำ คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ หรือสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ

5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้ทำการส่งแบบสอบถามให้กับโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียวเพื่อขอความอนุเคราะห์หน่วยงานในการส่งเจ้าหน้าที่ หรืออาสาสมัครชลประทาน แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ส่วนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของกรมชลประทาน ส่วนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของกรมชลประทาน และส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ทำการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ค่าทดสอบ t-Test F-Test (ANOVA) และ Multiple Regression ที่ระดับนัยสำคัญ 0.5

6. ผลการศึกษา

6.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย จำนวน 298 คน คิดเป็นร้อยละ 74.5 และเป็นเพศหญิง จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 25.5 ตามที่ได้ออกแบบไว้ในวิธีการสุ่มตัวอย่าง เป็นหัวหน้ากลุ่มผู้ใช้น้ำจำนวน 40 คนคิดเป็นร้อยละ 10 กรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ 90 คน คิดเป็นร้อยละ 22.5 และสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ

270 คน คิดเป็นร้อยละ 67.5 ซึ่งเมื่อแบ่งตามพื้นที่ทำการเกษตรกรรมแบ่งเป็นพื้นที่ต้นน้ำและปลายน้ำจำนวนเท่าๆ กันคือ 200 คนคิดเป็นร้อยละ 50 จากรวมทั้งหมด 400 คน

6.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารจัดการน้ำของกรมชลประทาน

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของกรมชลประทานในภาพรวม

ความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วม	Mean	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการมีส่วนร่วมการวางแผนการส่งน้ำ	4.14	0.22	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วมการแก้ไขปัญหาการส่งน้ำ	3.95	0.33	มาก
3. ด้านการได้รับน้ำตามความต้องการ	4.63	0.20	มากที่สุด
4. ด้านการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่	3.95	0.18	มาก
5. ด้านการบำรุงรักษาระบบส่งน้ำ	2.09	0.23	น้อย
ภาพรวม	3.75	0.12	มาก

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของกรมชลประทาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อทำการวิเคราะห์รายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการได้รับน้ำตามความต้องการ รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมการวางแผนการส่งน้ำ ด้านการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ ด้านการมีส่วนร่วมการแก้ไขปัญหาการส่งน้ำ ด้านการบำรุงรักษาระบบส่งน้ำ ตามลำดับ

6.3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของกรมชลประทาน

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของกรมชลประทานในภาพรวม

ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของกรมชลประทานในภาพรวม	Mean	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านความพึงพอใจที่มีต่อการได้รับข้อมูลข่าวสาร	3.78	0.23	มาก
2. ด้านความพึงพอใจที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผน	3.36	0.34	ปานกลาง
3. ด้านความพึงพอใจที่มีต่อการมีส่วนร่วมดำเนินการ	4.12	0.23	มาก
4. ด้านความพึงพอใจที่มีต่อการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหา	3.95	0.34	มาก
5. ด้านความพึงพอใจที่มีต่อประโยชน์ที่ได้รับ	4.01	0.38	มาก
ภาพรวม	3.85	0.16	มาก

ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของกรมชลประทาน กรณีศึกษา โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อทำการวิเคราะห์รายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านความพึงพอใจที่มีต่อการมีส่วนร่วมดำเนินการ รองลงมาคือ ด้านความพึงพอใจที่มีต่อประโยชน์ที่ได้รับ ด้านความพึงพอใจที่มีต่อการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหา ด้านความพึงพอใจที่มีต่อการได้รับข้อมูลข่าวสาร ด้านความพึงพอใจที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผน ตามลำดับ

6.4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 เกษตรกรในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของกรมชลประทานแตกต่างกัน ตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1

ความพึงพอใจในการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วม ของกรมชลประทาน	ปัจจัยส่วนบุคคล		
	เพศ	ตำแหน่ง	พื้นที่ทำ การเกษตร
ด้านความพึงพอใจที่มีต่อการได้รับข้อมูลข่าวสาร	t-test= -0.826 Sig= 0.409	F= 0.971 Sig= 0.380	t-test= 1.931 Sig= 0.054
ด้านความพึงพอใจที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผน	t-test= 3.719 Sig= 0.000	F= 3.720 Sig= 0.025	t-test= 11.838 Sig= 0.000
ด้านความพึงพอใจที่มีต่อการมีส่วนร่วมดำเนินการ	t-test= 0.432 Sig= 0.666	F= 15.41 Sig= 0.00	t-test= 0.429 Sig= 0.668
ด้านความพึงพอใจที่มีต่อการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหา	t-test= 0.412 Sig= 0.681	F= 1.376 Sig= 0.254	t-test= 3.445 Sig= 0.001
ด้านความพึงพอใจที่มีต่อประโยชน์ที่ได้รับ	t-test= 3.149 Sig= 0.002	F= 4.660 Sig= 4.660	t-test= 15.446 Sig= 0.000

จากการวิเคราะห์พบว่า เกษตรกรในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีเพศ ตำแหน่ง และพื้นที่ทำการเกษตรกร แตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของกรมชลประทานแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนส่งผลต่อความพึงพอใจของเกษตรกรโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรี

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2

ตัวแปรอิสระ	B	Beta	t-value	P value
ด้านการมีส่วนร่วมการวางแผนการส่งน้ำ	-0.008	-0.011	-0.228	0.819
ด้านการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการส่งน้ำ	0.075	0.155	2.768	0.006
ด้านการได้รับน้ำตามความต้องการ	0.0154	0.195	3.485	0.001
ด้านการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่	0.033	0.038	0.794	0.428
ด้านการบำรุงรักษาระบบส่งน้ำ	-0.013	-0.019	-0.368	0.699
ค่าคงที่	2.768		9.411	0.01
R= 0.094 R ² = 0.88 F = 8.133 p value = < 0.01				

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ความคิดเห็นส่งผลต่อความพึงพอใจของเกษตรกรโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรี ต่อการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของกรมชลประทาน ในด้านการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการส่งน้ำและด้านการได้รับน้ำตามความต้องการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p value<0.01) ซึ่งความคิดเห็นนี้สามารถอธิบายความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของกรมชลประทานได้ร้อยละ 88.0 (R² = 0.88) โดย โดยด้านการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการส่งน้ำมีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการได้รับน้ำตามความต้องการ

7. การอภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของกรมชลประทานแตกต่างกัน ปัจจัยในเรื่องเพศที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของกรมชลประทานในภาพรวมแตกต่างกัน โดยในด้านความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับและด้านความพึงพอใจที่มี

ต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผน เพศชายจะมีความพึงพอใจมากกว่าเพศหญิง ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ
ชนะดา วีระพันธ์ (2554) ที่พบว่าความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบล
บ้านเก่า อำเภอบ้านทอน จังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ผลการเปรียบเทียบความ
แตกต่างของความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเก่า อำเภอบ้าน
ทอน จังหวัดชลบุรี พบว่า เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการ
ให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเก่า อำเภอบ้านทอน จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน ปัจจัยในเรื่อง
ตำแหน่ง ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ หัวหน้ากลุ่มผู้ใช้น้ำ กรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ และสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ
จากการศึกษาพบว่า เกษตรที่มีตำแหน่งแตกต่างกันมีความพึงพอใจต่างกันในภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อวิเคราะห์
รายด้านพบว่ามีความแตกต่างกัน 3 ด้าน คือ ด้านความพึงพอใจที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านความ
พึงพอใจที่มีต่อการมีส่วนร่วมดำเนินการ และด้านความพึงพอใจที่มีต่อประโยชน์ที่ได้รับ ซึ่งสอดคล้องกับ
อนุพงศ์ ขอบเขต (2563) ที่ได้ศึกษาความแตกต่างของความคาดหวังและความพึงพอใจของกลุ่มบริหารการใช้น้ำ
ฝายแม่บ่อทองและทางระบายน้ำเหมืองนา ฝ่ายศรีเสถียรคลองลาน และฝายแม่ถัน มีความคาดหวังและความพึง
พอใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ปัจจัยในเรื่องพื้นที่ทำการเกษตร เกษตรกรที่มีพื้นที่ทำ
การเกษตรแตกต่างกันมีความพึงพอใจในภาพรวมต่างกัน จากการศึกษพบว่า เกษตรกรในพื้นที่ต้นน้ำ มีความพึง
พอใจแตกต่างจากเกษตรกรในพื้นที่ปลายน้ำ 3 ด้านคือ ด้านความพึงพอใจที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผน
ด้านความพึงพอใจที่มีต่อการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหา และด้านความพึงพอใจที่มีต่อประโยชน์ที่ได้รับ ซึ่งผลจาก
การศึกษาได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ประมะ สิงห์ชัย (2563) การศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ใช้น้ำใน
เขตชลประทานกรณีศึกษาโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาท่าโบสถ์ ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารจัดการน้ำ 2)
ด้านการส่งน้ำและบำรุงรักษาระบบชลประทาน 3) ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ ดำเนินการโดยรวบรวม
ข้อมูลจากเกษตรกรผู้ใช้น้ำในเขตชลประทานด้วยแบบสอบถามจำนวน 400 คน โดยแบ่งพื้นที่รับน้ำใน
การศึกษาก่อเป็น 3 ช่วง คือ 1) ช่วงต้นคลอง 2) ช่วงกลางคลอง และ 3) ช่วงปลายคลอง ผลการศึกษาพบว่า ระดับ
ความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ใช้น้ำ บริเวณพื้นที่รับน้ำต้นคลองและบริเวณพื้นที่รับน้ำกลางคลองช่วงฤดูแล้ง มี
ความพึงพอใจอยู่ในระดับสูงในทุกๆประเด็น ส่วนบริเวณพื้นที่รับน้ำปลายคลองมีความพึงพอใจในระดับสูง
สำหรับประเด็นที่ 1) และ 3) แต่มีความพึงพอใจในระดับปานกลางสำหรับประเด็นที่ 2) เนื่องจากเป็นช่วงที่มี
ปริมาณน้ำน้อย และเมื่อส่งน้ำไปตามระบบการส่งน้ำของโครงการชลประทานไปให้พื้นที่เพาะปลูกทุกแห่งใน
เขตพื้นที่ชลประทาน ช่วงต้นคลองและกลางคลองจะได้รับปริมาณน้ำเพียงพอ แต่จะไม่เพียงพอสำหรับพื้นที่
ชลประทานช่วงปลายคลอง และระดับความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ใช้น้ำในพื้นที่ศึกษาทั้งหมดช่วงฤดูฝน มี

ความพึงพอใจอยู่ในระดับสูงทั้ง 3 ประเด็น และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชูเกียรติ มูลทา (2547) ซึ่งพบว่าทุกปัจจัยมีผลต่อระดับความพึงพอใจในการให้บริการของบริษัท ทศท คอร์ปอเรชั่น จำกัด(มหาชน) อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ทรงกรด ไกรกงวาร (2550) พบว่าทุกปัจจัยมีผลกระทบต่อระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนสุข อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

8. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ด้านที่ 1. การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการส่งน้ำ จากการศึกษาพบว่าการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมและดูงานแก่กลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำให้มีความเข้มแข็ง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ควรมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการกิจกรรม อาจจะให้เกษตรกรมีการเสนอเรื่องที่เกษตรกรสนใจ มีความสนใจ มีการคัดเลือกเกษตรกรดีเด่นในแต่ละด้านเพื่อมาแลกเปลี่ยนและให้ความรู้ มีการจัดประกวดกลุ่มผู้ใช้น้ำดีเด่น เพื่อเป็นกระตุ้นให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

ด้านที่ 2. การได้รับน้ำตามความต้องการ จากการศึกษาพบว่ากรณีที่หัวหน้ากลุ่มผู้ใช้น้ำเป็นผู้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ชลประทานในการดำเนินการส่งน้ำให้กับเกษตรกรสมาชิกตามแผนการส่งน้ำที่ได้รับจัดสรร มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดผู้วิจัยขอเสนอแนะให้เจ้าหน้าที่ควรมีการชี้แจงเรื่องการส่งน้ำด้วยให้กับสมาชิกทุกท่านด้วยตนเอง มีการจัดประชุมรวมกันทั้งหมดภายใต้กลุ่มสมาชิก สร้างความเข้าใจในเรื่องการจัดสรรน้ำให้กับเกษตรกรเกษตรกรเองก็จะสามารถเห็นภาพรวมของการจัดการน้ำได้ทั้งหมด

ด้านที่ 3. การบำรุงรักษาระบบส่งน้ำ จากการศึกษาพบว่าหากกลุ่มผู้ใช้น้ำไม่บำรุงรักษา (ขุดลอก) ตามข้อตกลงการมีส่วนร่วมหรือตามข้อตกลงกลุ่มผู้ใช้น้ำ คณะกรรมการจัดการชลประทานจะไม่จัดส่งน้ำให้ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ เจ้าหน้าที่ชี้แจงให้เห็นถึงปัญหาหากกลุ่มผู้ใช้น้ำไม่ทำการบำรุงรักษาคลองส่งน้ำ ให้ความรู้ความเข้าใจวิธีการดูแลคลองส่งน้ำ ระบบส่งน้ำ และเจ้าหน้าที่เองควรมีการเข้าไปมีส่วนร่วมทุกกิจกรรมของการบำรุงรักษา ไม่ปล่อยให้เจ้าหน้าที่เกษตรกรเองทั้งหมด

ด้านที่ 4. ความพึงพอใจที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผน จากการศึกษาพบว่าในเรื่องระยะเวลาการส่งน้ำตามแผนการส่งน้ำมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ มีการวางระบบการจัดสรรน้ำโดยแบ่งรอบเวรการใช้น้ำแต่ละเส้นทางให้เท่าเทียมกันและสอดคล้องกับความต้องการน้ำของเกษตรกร มีการสำรวจพื้นที่การรับน้ำของเกษตรกรก่อนทำการจัดสรรน้ำ ในแต่ละรอบ เพื่อจะได้มีการจัดส่งน้ำอย่างเหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรุงเทพมหานคร.กรุงเทพมหานคร: สัมพันธ์พาณิชย์. ศึกษาธิการ,กระทรวง. สำนักมาตรฐานการศึกษา. (2545).

หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการ

โกวิท ไชยเมือง.การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ: กรณีศึกษา ตำบลเวียง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา.

กองส่งเสริมการมีส่วนร่วมประชาชน,ข้อมูลองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทานของ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา

กระเสียว.กรมชลประทาน.สืบค้น 21 พฤษภาคม 2564,จาก

http://wug.rid.go.th/branch_wuo.php?rio=12&&agency=136

ทองศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ. (2540). หลักการพัฒนาชุมชน. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา.(2546). การมีส่วนร่วมหลักการพื้นฐานเทคนิคและกรณีตัวอย่าง. กรุงเทพมหานคร

บัณฑิต อ่อนคำ. (2533). ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชนบท. พิมพ์ครั้งที่ 1. สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บุษชาติ จันทร์หอม. (2021).แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำผู้ความยั่งยืน.

ประชา แสนกลาง. (2545). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น: กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลนาดินคำ อำเภอเมือง จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ประทีป จันทร์สิงห์. (2549). การมีส่วนร่วมของบุคลากรเพื่อสนับสนุนการเป็น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ. ขอนแก่นเวชสาร, 30(3), 246-253.

ประ โยชน์ ส่งกลิ่น. (2551). "การปฏิรูปการจัดการภาครัฐ: กรณีศึกษาการจัดการภาครัฐแนวใหม่ในประเทศไทย และสิงคโปร์". วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปราโมทย์ ไม้กลัด. (2540).การบริหารจัดการทรัพยากรแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน, กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พัชรินทร์ ธนทรัพย์บุโชคิ. (2559).การวิเคราะห์กระบวนการเก็บข้อมูลด้านการวิจัยกรณีศึกษาคณะทันต
แพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.วารสาร Mahidol R2R e-Journal ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน
กรกฎาคม – ธันวาคม

มนัส กำเนิดมณี และคนอื่นๆ.(2552).คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน กรมชลประทาน,พิมพ์ครั้งที่ 1,
(กรุงเทพมหานคร : บูมคัลเลอร์ไลน์ , 2552), 13-42.

แมคซ์ เวเบอร์.(2558). ทฤษฎีระบบราชการ “Bureaucracy”.สืบค้น 25 ธันวาคม 2564,

จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_1678466

วันชัย วัฒนศัพท์,(2549). ระบบทวิภาคีกับการแก้ไขปัญหาแรงงานในรัฐวิสาหกิจ ศูนย์สันติวิธีและธรรมาภิ
บาล สถาบันพระปกเกล้า. กรุงเทพฯ : กองรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ กรม สวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน
กระทรวงแรงงาน.

ศรีสุวรรณ เกษมสวัสดิ์,(2553).รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ
อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม.มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ศุภรดา บบสูงเนิน. (2562).การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลปะตง
อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี. วารสารเกษมบัณฑิต ปีที่ 20 ฉบับพิเศษ (เมษายน-พฤษภาคม)

สาริณี กุลสุนทรรัตน์และรัชชัช สุภคิชฐ์,(2556) .การมีส่วนร่วมของผู้ใหญ่บ้านในการจัดการน้ำบริเวณพื้นที่ลุ่ม
น้ำห้วยสายบาตร”, (รายงานการวิจัย สาขารัฐประศาสนศาสตร์ สถาบัน บัณฑิตพัฒนบริหาร
ศาสตร์, 2556), บทคัดย่อ.

สุรศักดิ์ ชะมารัมย์,(2559). การบริหารงานภาครัฐตามหลักทฤษฎีองค์การ:การบริหารงานภาครัฐ (PA) การ
จัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM)และการบริหารปกครองภาครัฐใหม่ (NPG).มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

แสวงชัย วรรณเสถียร, (2549) . การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามคลองแม่ข่า
เทศบาลนครเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ การเมือง)
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สำนักส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน,(2554).ก้าวสู่ความสำเร็จการบริหารจัดการชลประทานโดย
เกษตรกรมีส่วนร่วม โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสี้ยว จังหวัดสุพรรณบุรี.กรมชลประทาน

อนุพงศ์ ขอบเขต.(2563).ความคาดหวังและความพึงพอใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมกลุ่มบริหารการใช้
ชลประทานอำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย.ภาควิชาพัฒนาเศรษฐกิจ การเกษตร คณะเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เชียงใหม่

อารักษ์ ธาราพรรค, และวัชรินทร์ ชาญศิลป์.(2018).การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ ปัญหาน้ำเสียใน
ชุมชนตรอกข้าวสารเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร.วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา

อรรวรรณ น้อยวัฒน์.(2556).การจัดการความรู้กับการบริหารราชการแนวใหม่.จุลสารสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ
ออนไลน์.มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

อรทัย ก๊กผล.(2552). คู่คิด คู่มือ การมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับ ผู้บริหารท้องถิ่น, กรุงเทพมหานคร